

رویدادهای مهم 21 آبان در گذر تاریخ

* **اعتصاب کارکنان وزارت فرهنگ و هنر بر ضد رژیم پهلوی (1357 ش)**

اشاره:

درچنین روزی درسال 1357 ، کارکنان وزارت فرهنگ و هنر دست به اعتصاب گسترده ای زدند . ارتشبد ازهاری پس از قرار گرفتن در مسند قدرت و تشکیل دولت نظامی ، دست به اقدامات محد ود کننده گوناگونی درحوزه سیاسی زد که از میان آنها می توان به توقیف مطبوعات اشاره کرد . این عمل وی مورد اعتراض گسترده صاحبان قلم و هنر قرار گرفت .

* **تولد (نیما یوشیج) پدر شعر نو ایران (1276 ش)**

اشاره:

علي اسفندیاري متخلص به نیما یوشیج در دهکده یوش در مازندران به دنیا آمد. در 12 سالگی به همراه خانواده به تهران رفت و پس از مدتی زبان فرانسه و عربی را فرا گرفت. او به تشویق استادش نظام وفا سرودن شعر را آغاز کرد و بر اثر آشنایی با زبان و ادبیات فرانسه، راهی تازه در برابرش آشکار شد. مطالعات و تحقیقات او در این زمینه به ثمر نشست و او سبکی تازه را در شعر در پیش گرفت. رویدادهای اجتماعی سالهای 1300 و 1301ش، نیما را به کناره گیری از مردم و زندگی در میان جنگلها دامن طبیعت و هوای آزاد کشاند و آنجا بود که منظومه افسانه را سرود. این منظومه، به عنوان مهم ترین اثر نیما، حد فاصلی است بین دنیای شعر قدیم و دنیایی که نیما بعدها در شعر به وجود آورد؛ و می توان آن را نقطه عطف و مقدمه و آغازی برای شعر فارسی معاصر دانست. در شعر نیما وزن و قافیه در همه جا به تناسب به کار گرفته شده است. شعر آزاد نیمایی، تفاوت های آشکاری با شعر سنتی داشته، از لحاظ عاطفی، بیشتر جنبه اجتماعی و انسانی دارد. او از لحاظ زبان، هر کلمه ای را در شعر نو به کار می برد با این شرط که با کلمات مجاور، مهجور، بیگانه و ناسازگار نباشد. از نیما یوشیج به غیر از مجموعه اشعار، آثار دیگری نیز به چاپ رسیده که داستانها، اشعار و قصه برای کودکان، یادداشتها و نامه ها و آثار تحقیقی از آن جمله اند. اما مهم ترین اثر این شاعر نوپرداز ایرانی، افسانه نام دارد. نیما سرانجام در سال 1338 ش در 64 سالگی در تهران درگذشت و در امامزاده عبدالله تهران دفن شد. سی و چهار سال بعد در دی ماه 1372، با تلاش مردم نور و یوش، پیکر نیما از محل دفن به زادگاهش در یوش منتقل گردید.

* **صدور فتوای جهاد از سوی علمای عراق بر ضد انگلیس در جریان جنگ جهانی اول (1293 ش)**

اشاره:

پس از گسترش جنگ جهانی اول در شرق اروپا و قلمرو امپراتوری عثمانی، انگلستان که در صدد تجزیه این امپراتوری بود، به دست اندازی در کشور عراق که جزو دولت عثمانی بود، پرداخت. مجتهدان بزرگ شیعه مقیم عراق، هر چند از سیاست های عثمانی نسبت به شیعیان ناخشنود بودند، در مقابل تجاوز بیگانه به پاخواستند. آخوند ملا محمدکاظم خراسانی که در حوادث لشکرکشی روسیه به ایران، حکومت وقت روسیه را تهدید به اعلام جهاد نموده بود، نقش مهمی در مبارزات شیعی بر ضد بیگانگان ایفا کرد. پس از وی بزرگانی نظیر شیخ مهدی خالصی، سیدمهدی حیدری، سیدمصطفی کاشانی و شیخ محمدتقی شیرازی، رهبری مذهبی را بر عهده گرفتند و در این ایام که انگلستان تهاجم گسترده ای به عراق آغاز کرده بود، فتاوی کوبنده ای در لزوم جنگ و جهاد با کفار صادر نمودند. هر چند در نهایت، این قیامها منجر به پیروزی و دفع مهاجمان نگردید، اما جایگاه ممتاز مرجعیت شیعه را در بسیج مردم و مقابله با نفوذ بیگانگان نشان داد.

* **درگذشت استاد #171; رضا روزبه؛ فیزیک دان و استاد معارف اسلامی (1352 ش)**

اشاره:

استاد رضا روزبه در سال 1300 شمسی در زنجان به دنیا آمد و تحت تعلیمات عالی پدر وعمو که هر دو عالم و زاهد بودند قرار گرفت. با پایان تحصیلات دبیرستانی به کار تعلیم و تربیت در دبستان پرداخت و استعداد عالی و روش کار بی نظیرش، او را در این امر بسیار موفق ساخت. استاد روزبه سپس وارد دانشگاه شد و پس از اخذ لیسانس در رشته فیزیک، این درس را ادامه داد تا به عنوان محقق این رشته شناخته شد. با وجود پیشنهادات مکرر برای احراز کرسی تدریس دانشگاه و نیز عضویت در مجامع تحقیقی غرب به همراه مزایای کلان مادی، وی پایه گذاری دبیرستان علوی تهران و تدریس در آن را ترجیح داد و تمام عمرش را صرف انسان سازی کرد. استاد روزبه در کنار تحقیقات گسترده در زمینه فیزیک، بر معارف اسلامی و فقه و اصول تسلط کافی داشت. وی مکاسب و رسائل (از دروس حوزوی) را به خوبی می دانست و با ادبیات عرب و زبان فرانسه کاملاً آشنا بود. او نمونه تهذیب و اخلاق اسلامی و پایه گذار اولین مسابقات قرائت قرآن به شمار می رود. علاوه بر پاکي و صفا و زهد بی ریای او، وی دارای تالیفات متعددی بود و حتی در آخرین شب حیات خود، به تجدید نظر در این تالیفات اشتغال داشت که خداشناسی و عربی آسان و رسایل بسیاری در علوم و فقه از آن جمله اند. این استاد اخلاق سرانجام در بیست و یکم آبان 1352 ش در 52 سالگی به بیماری سرطان درگذشت و در قم به خاک سپرده شد.

* **تأسیس بنیاد پژوهش های اسلامی آستان قدس رضوی (1363 ش)**

اشاره:

با توجه به نیازهای گسترده پژوهشی در قلمرو فرهنگ و تمدن اسلامی، مرکز علمی - تحقیقاتی بنیاد پژوهش‌های اسلامی آستان قدس رضوی در بیست و یکم آبان 1363 در مشهد مقدس آغاز به کار کرد. محور اصلی فعالیت‌های بنیاد بر طبق اساس نامه عبارت است از: توسعه فرهنگ اسلامی در جهت عمق بخشیدن به باورهای دینی و گسترش معارف شیعی؛ نشر علوم اسلامی و معارف حقه جعفری در پرتو پژوهش‌های بنیادی؛ احیا و نشر ذخایر و نفایس علمی - اسلامی؛ ارتقای سطح علمی نیروهای پژوهشی در حوزه علوم اسلامی. در این بنیاد فعالیت‌های پژوهشی در گروه‌های قرآن، حدیث، فقه، کلام و فلسفه، تاریخ اسلام، تصحیح متون اسلامی، جغرافیای ممالک اسلامی، هیئت، نجوم، تراجم و انساب و... صورت می‌گیرد.

رویدادهای مهم 26 ذی الحجه در گذر تاریخ

* تولد «علی بن یوسف آمدی«؛ فقیه وادیب برجسته(559 ق)

اشاره:

ابوالفضایل علی بن یوسف آمدی، فقیه وادیب برجسته در شهر آمد عراق متولد شد. پس از تحصیل مقدمات علوم در زادگاه خود، به بغداد رفت و فقه، اصول فقه، ادبیات و ریاضیات را نزد عالمان و فقیهان بزرگ زمان فرا گرفت. ابوالفضایل آمدی، شعاری دلنشین و پرمحتوا نیز سروده است. بیشتر سال‌های عمر او، صرف تدریس علوم اسلامی و پرورش دانش‌پژوهان مسلمان صرف گردید و سرانجام در چهل و نه سالگی در زادگاه خود درگذشت.

*پایان جنگ دوم ایران و روس با شکست «عباس میرزا«؛ ولیعهد فتحعلی شاه قاجار(1242 ق)

اشاره:

عهدنامه‌ی گلستان که در پی شکست ایران از روسیه در جنگ اول دو کشور به امضا رسید، مرز بین ایران و روسیه را به درستی معین نکرده بود. از این رو ناراضی‌ت‌ی مردم تواحی ایرانی تمکک شده توسط روس‌ها، باعث شد که شعله‌ی جنگ، بار دیگر فروزان شود. در ابتدا، پیروزی باقوای ایران بود، ولی بعدها، نیروهای روسی، ضربات سختی وارد آورده و بر اثر خیانت و نیز بدگویی بعضی از افراد، سپاه ایران شکست را پذیرا شد. تسخیر قلعه‌ی عباس آباد توسط روس‌ها، امید ایران را به یأس تبدیل کرد و خواهان صلح گردید. پس از آن قرارداد ترکمانچای منعقد شد که به مراتب از عهدنامه‌ی گلستان شوم‌تر بود. به موجب این قرارداد، ولایات وسیعی از ایران به روسیه الحاق گردید و امتیازات فراوانی به این دولت تعلق یافت.

* وفات عالم جلیل «غلامرضا یزدی کوچه بیوکی«(1378 ق)

اشاره:

آیت‌الله حاج شیخ غلامرضا یزدی در مشهد به دنیا آمد و در ده سالگی برای تحصیل به اصفهان رفت. سپس راهی نجف اشرف گردید و از محضر عالمان گرانقدری همچون آخوند خراسانی و علامه محمد کاظم یزدی استفاده نمود. در سال 1325 ق به یزد رفت و به ادای تکالیف دینی و ترویج احکام اسلام اشتغال ورزید. آن عالم ربانی، منبر و وعظی مؤثر داشت و در نفوس مردم تأثیری ژرف و احترامی عمق بر جای می‌گذاشت. گاه با پای پیاده به روستاهای اطراف می‌رفت و به ارشاد و تعلیم روستائیان می‌پرداخت. کتاب مفتاح علوم القرآن از آثار ایشان می‌باشد.

* رحلت حکیم و فیلسوف شهیر «سیدمحمدکاظم لواسانی«؛ معروف به «عصار«(1394 ق)

اشاره:

سیدمحمدکاظم حسینی لواسانی تهرانی معروف به عصار فرزند سیدمحمد، از علما، حکما و فلاسفه‌ی بزرگ قرن چهاردهم هجری قمری و از معاصرین میرزا مهدی آشتیانی، احمد آشتیانی و فاضل تونی بوده است. وی تحصیلات خویش را در ایران و نجف گذراند و در محضر استادانی چون آخوند خراسانی و سیدالسالکین احمد تهرانی حائری، به مدارج عالی اجتهاد رسید و مدت 14 سال درنجف به تدریس مشغول بود. علامه عصار علاوه بر اطلاع جامع در فقه و اصول، در فلسفه نیز متبحر بلکه مبتکر و محقق بوده و علامه شعرانی و رفیعی قزوینی از او به نیکی، تجلیل کرده‌اند. از استاد، به ملاحظه‌ی زمان نام برده شده است. علامه عصار پس از بازگشت به تهران مامور تدوین قانون مدنی ایران گشت. استاد ضمن تدریس اسفار در مدرسه‌ی سپهسالار، استاد فلسفه‌ی دانشکده‌ی حقوق و ادبیات نیز بوده و اعتقاد داشت دانشگاه‌ها باید از مباحث علمی و فقهی برخوردار باشند. از این عالم روشنفکر، آثار ارزشمندی چون تفسیر فاتحة الکتاب، رساله‌ای در وحدت وجود، رساله‌ای در جبر و اختیار، رساله‌ای در بداء و کتاب تذکرة‌المؤمنین به جای مانده است. سیدمحمد کاظم حسینی لواسانی تهرانی، این استاد و فیلسوف بزرگ شرق در شب پنج‌شنبه برابر با 19 دی 1353 شمسی دار فانی را وداع کرد و در مقبره ابوالفتح رازی در ری مدفون گردید.

* ولادت دانشمند برجسته «بهاءالدین عاملی«؛ معروف به «شیخ بهایی«(953 ق)

اشاره:

شیخ بهاءالدین محمد عاملی معروف به شیخ بهایی از شاگردان شهید ثانی و یکی از علمای بزرگ شیعه و از افتخارات جهان اسلام می‌باشد. وی در سال 953 قمری در بعلبک لبنان به دنیا آمد و در طول حیات پربار خویش، مسافرت‌های زیادی به نقاط مختلف جهان داشت و از محضراساتیدی برجسته در رشته‌های گوناگون استفاده نمود. شیخ بهایی در بسیاری از علوم مانند هیئت، نجوم، ریاضیات، تفسیر قرآن، فقه، اصول، علم حدیث، ادبیات فارسی و عربی، طب و مهندسی متبحر بود و در تمامی آن‌ها کتبی را به رشته‌ی تحریر در

آورد. وی اولین کسی است که یک دوره فقه غیر استدلالی به زبان فارسی نوشت. از صفات بارز شیخ بهایی بی‌اعتنایی به دنیا و دوری از ریاکاری است که با وجود داشتن مقامات بالایی علمی و مناصبی چون شیخ‌الاسلامی، به سوی علایق مادی گرایش پیدا نکرد. از شاگردان او می‌توان به ملاصدرا، ملامحمد تقی مجلسی و محقق سبزواری اشاره نمود. شیخ بهایی ده‌ها اثر ارزنده از خود به جای گذاشته است که: کشکول، اسرارالبلاغه، اثنی عشریات حَمَس، ازربعین حدیثاً، جامع عباسی، عین الحیوة، بحرالاحساب و... از آن جمله‌اند. آثار علمی و مهندسی شیخ بهایی را می‌توان در جای‌جای اصفهان مشاهده نمود. شیخ بهایی در 12 شوال 1030 قمری پس از یک بیماری چند روزه به سرای باقی شتافت و در مشهد مقدس به خاک سپرده شد.

رویدادهای مهم 11 نوامبر

در گذر تاریخ

* عملیات استشهادی «احمد قصیر«؛ علیه رژیم صهیونیستی (1982م)

اشاره:

پس از یورش تجاوزکارانه ارتش رژیم صهیونیستی به لبنان در ژوئن 1982م هزاران غیر نظامی لبنانی به خاک و خون کشیده شدند که از جمله این جنایات قتل عام فجیع اردوگاه‌های صبرا و شتیلا بود در پاسخ به تجاوزات این رژیم، شهید احمد قصیر، مسلمان از جان گذشته لبنانی، در یازدهم نوامبر 1982م مرکز فرماندهی نیروهای رژیم صهیونیستی در شهر صور واقع در جنوب لبنان را منهدم کرد. در این عملیات شهادت‌طلبانه، هشتاد و نه تن از نظامیان رژیم صهیونیستی کشته و هشتاد و شش نفر دیگر مجروح شدند. این انفجار که اندکی پس از انهدام مقر نیروهای امریکایی و فرانسوی در بیروت صورت گرفت، عامل مهمی در عقب نشینی صهیونیست‌ها تا نزدیکی مرز لبنان با فلسطین، به شمار می‌رود.

* تولد «شارل لوبرن«؛ نقاش برجسته فرانسوی (1619م)

اشاره:

شارل لوبرن، نقاش برجسته فرانسوی در 11 نوامبر 1619م در پاریس متولد شد و در سنین جوانی با تهیه یک نقاشی از چهره لویی سیزدهم، به دربار فرانسه نزدیک شد. لوبرن، پس از چندی به رم مسافرت نمود. وی در آنجا به مطالعه هنرهای تزئینی شد. لوبرن در سال 1684م از رهبران بنیان‌گذار فرهنگستان پاریس بود و سپس متولی، رئیس و مدیر فرهنگستان شد. در عین حال روابط لوبرن با دربار فرانسه محکم بود و به عنوان نقاش اول برگزیده شد و از این زمان سفارشات دربار آغاز گردید. مهم‌ترین نقاشی‌های لوبرن در ورسای قرار دارد. وی «سرسرای بلور« و «تالار جنگ و صلح« را تزیین نمود. این نقاشی‌ها در زمان لویی چهاردهم انجام شد و سپاه بزرگی از معماران، پیکرتراشان، نقاشان و تزیین‌کاران به سرپرستی شارل لوبرن دست به کار شدند و شکارگاه ساده سلطنتی را در بزرگ‌ترین پروژه ساختمان آن عصر، به کاهی زیبا تبدیل نمودند. از دیگر آثار وی می‌توان از هرکول و اسبان دیومدس و ورود لویی چهاردهم به دن کرک یاد کرد. بسیاری از آثار لوبرن در موزه‌های مختلف جهان واقع هستند و از جمله حدود 2 هزار طراحی از وی در موزه لوور فرانسه قرار دارد. از لوبرن به عنوان فرمان‌روای بلامنزع عرصه هنر فرانسه یاد می‌شود و سالیانی چند، فرد اول این جایگاه بود. شارل لوبرن سرانجام در 26 ژوئیه سال 1690م در 71 سالگی درگذشت.

* تولد «خورشید جی کاما«؛ ایران شناس هندی (1829 م)

اشاره:

خورشیدجی رستم جی کاما، از ایران‌شناسان معروف پارسی هند و متخصص در زبان و ادبیات پهلوی و خط‌شناسی میخی، در 11 نوامبر سال 1829م در شهر بمبئی هند به دنیا آمد. وی پس از تکمیل تحصیلات مقدماتی خود در هند، به اروپا سفر کرد و زبان‌های فرانسوی، آلمانی، پهلوی و اوستایی و خط میخی را فرا گرفت. کاما در همین زمان، کار تطبیق گرامر و دستور زبان‌های ایرانی و سانسکریت را به انجام رساند. وی پس از بازگشت به هند، برای رسمی ساختن زبان پهلوی در تحصیلات دانشگاهی کوشش فراوانی کرد و سرانجام موفق شد که این زبان را در امتحانات ورودی دانشگاه و مقاطع بالایی دانشگاهی در رشته زبان، رسمی سازد. کاما همچنین در علوم عقلی جهان ایران باستان، تبحر فراوانی یافت و به تدریس پرداخت. کاما، علاوه بر ادبیات، در علوم اجتماعی، گیاه‌شناسی، شیمی و علم نجوم نیز مهارت داشت و به عنوان یک سخنران زبردست از نفوذ کلام ویژه‌ای برخوردار بود. خورشید جی رستم جی کاما سرانجام در بیستم اوت 1909م در هشتاد سالگی درگذشت. 27 سال پس از مرگ کاما، مؤسسه‌ای با موضوع خاورشناسی به نام وی دایر گردید که امروزه به عنوان یک مرکز برجسته تحقیقاتی مورد استفاده و محل رجوع دانشمندان می‌باشد. این مؤسسه علاوه بر انتشار ده‌ها جلد کتاب در زمینه‌های گوناگون خاورشناسی و ایران‌شناسی، مجموعه مقالات کاما را در دو جلد گردآوری و عرضه نموده است.

* امضای قرارداد ترک مخاصمه و پایان جنگ جهانی اول (1918م)

اشاره:

جنگ جهانی اول که از روز اول اوت 1914م به بهانه کشته شدن ولی‌عهد اتریش در شهر ساریوو، به دست یک دانشجوی صرب، آغاز گردید تا یازدهم نوامبر 1918م به مدت چهار سال و صد روز به طول انجامید. در این جنگ، شانزده کشور به طور مستقیم و ده کشور به طور غیرمستقیم شرکت نمودند که در دو گروه متخاصم جای داشتند. متحدین مرکب از دُول مرکزی اروپا شامل آلمان، امپراتوری اتریش - مجارستان که بعدها ترکیه و بلغارستان نیز به آن‌ها اضافه شدند و متفقین شامل فرانسه، بریتانیا، روسیه، بلژیک، صربستان و ژاپن که بعدها ایتالیا، رومانی، یونان، پرتغال، امریکا و چند کشور دیگر به یاری آن‌ها وارد جنگ شدند. با گسترش دامنه شکست

آلمان و قتل‌عام وسیع نیروهای متحد توسط متفقین، پادشاه آلمان مجبور به پذیرش ترك مخاصمه و کناره‌گیری از قدرت گردید. در نهایت در روز یازدهم نوامبر سال 1918م، قرارداد ترك مخاصمه به امضا رسید و از یازده صبح همین روز، صدای شلیک توپ‌ها و مسلسل‌ها در سرتاسر جبهه غرب خاموش شد. به موجب این قرارداد، نیروهای آلمان بدون قید و شرط تسلیم شدند و عملیات اشغال خاک آلمان تا اواخر دسامبر سال 1918م به انجام رسید. در طول جنگ جهانی اول، بیش از 65 میلیون سرباز در مراحل مختلف جنگ شرکت کردند. متفقین جمعاً بیش از 42 میلیون سرباز را بسیج کردند و تعداد سربازان دول محور، در حدود 23 میلیون نفر بود که از این میان سهم روسیه به تنهایی بیش از دوازده میلیون، آلمان یازده میلیون، انگلستان 9 میلیون، فرانسه 5/8 میلیون، اتریش 8/7 میلیون، ایتالیا 5/5 میلیون و آمریکا 3/4 میلیون نفر را وارد جنگ نمودند. کل تلفات جنگ جهانی اول اعم از کشته و زخمی و اسیر، بالغ بر 5/35 میلیون نفر بود که بیش از 57 درصد کل نیروهای شرکت کننده در جنگ را تشکیل می‌داد. بیشترین تلفات این جنگ را روس‌ها، فرانسوی‌ها و اتریشی‌ها متحمل شدند، چرا که بیش از 76 درصد سربازان روسی، 73 درصد سربازان فرانسوی و نزدیک به نود درصد سربازان اتریشی که در جنگ شرکت کردند، کشته و زخمی یا اسیر شدند. نتایج جنگ جهانی اول، شکست متحدین، ویرانی شهرها و روستاها و کشته شدن میلیون‌ها نفر و آوارگی و جراحت ده‌ها میلیون نفر بود. در جنگ جهانی اول، نزدیک به یک چهارم نیروی جوان کشورهای اروپایی تلف شدند و خسارات وحشتناکی بر کشور متخاصم وارد آمد.

* کشف واکسن ویروس فلج اطفال توسط «؛ جونس سالیک؛ پزشک امریکایی (1952م)

اشاره:

دکتر جونس سالیک، پزشک لهستانی الاصل امریکایی، پس از اتمام تحصیلات خود در رشته پزشکی، به تحقیق و مطالعه در زمینه باکتری‌ها و ویروس‌ها پرداخت. وی در صدد بود تا ویروس‌ها را در وضعی قرار دهد که قادر نباشند موجب بیماری شوند، لکن بتوانند پادتنی ایجاد کنند که به نحوی موثر علیه بیماری قابل استفاده باشد. دکتر سالک بدین ترتیب در یازدهم نوامبر 1952م واکسنی تهیه کرد و آن را به اطفالی تزریق نمود که سابقاً به نوعی فلج مبتلا شده و طبعا بدنشان در برابر این بیماری مقاومت داشت. نتیجه کار، کاملاً رضایت‌بخش بود چرا که این تزریق باعث افزایش پادتن در خون می‌شد. وی متعاقباً این واکسن را در مورد اطفالی که سابقه بیماری نداشتند استعمال کرد و این بار هم، نتیجه، مطلوب بود. از این رو، این واکسن از سال 1954م به مقدار زیاد تهیه شد و در دسترس عموم قرار گرفت. خبر کشف واکسن ضد فلج بعد از کشف واکسن آبله یکی از جالب‌ترین پدیده‌های پزشکی بوده است که موجب نجات و سالم ماندن انسان‌های بی‌شماری گردید. این واکسن بعدها توسط میکروبی‌شناسان دیگر تکمیل شد و به صورت قطره خوراکی درآمد که امروزه مورد استفاده وسیع قرار می‌گیرد.

* روز ملی و اعلام استقلال کشور آفریقای «؛ آنگولا؛ از استعمار پرتغال (1975م)

* تولد رنه کلر کارگردان فرانسوی (1898-1981) م